Aino Jehkoi, Jaana Suvisaari, Jukka Lehtonen

7.2.2024

Lakivaliokunta

Lakivaliokunnan kuulemistilaisuus 15.2.2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto niin kutsutuista eheytyshoidoista

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää lausuntomahdollisuudesta kansalaisaloitteeseen KAA 6/2023 vp Rikkomaton - kielletään eheytyshoidot.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos suhtautuu ehdottoman kielteisesti niin kutsuttuihin eheytyshoitoihin, joilla pyritään muokkaamaan tai muuttamaan yksilön seksuaalista suuntautumista, seksuaalista käyttäytymistä tai sukupuoli-identiteettiä.

THL pitää niin kutsuttuja eheytyshoitoja yksiselitteisesti epäeettisinä, syrjivinä sekä haitallisina yksilön terveydelle ja hyvinvoinnille. Niin kutsutut eheytyshoidot eivät perustu lääketieteelliseen tietoon vaan ovat uskomuksiin perustuva yritys muuttaa toisen henkilön luonnollista identiteettiä.

THL näkee, että niin kutsutut eheytyshoitojen kieltäminen lainsäädännössä selkeyttää tilannetta ja auttaa syrjivien käytäntöjen tunnistamisessa ja kitkemisessä

Niin kutsutut eheytyshoidot ovat haitallisia ja syrjiviä

Niin kutsutut eheytyshoidot perustuvat virheelliseen käsitykseen sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden psykopatologisuudesta ja/tai moraalittomuudesta sekä virheelliseen olettamaan, että näitä ominaisuuksia voidaan ja tulisi ulkoa käsin muokata, tukahduttaa tai ”parantaa” (Brigth, 2004; Belavusau & Marzocchi, 2023).

Niin kutsuttujen eheytyshoitojen tueksi ei löydy uskottavaa näyttöä (American Psychological Association 2009). Sen sijaan niiden tiedetään lisäävän stigmaa, aiheuttavan vähemmistöstressiä, jolla on negatiivisia vaikutuksia niin henkiseen kuin fyysiseenkin terveyteen, lisäävän itsetuhoisuuden ja masennuksen riskiä, lisäävän mielenterveyden ongelmia ja päihteiden käyttöä, vähentävän tyytyväisyyttä elämään sekä sosiaalista tukea (American Psychological Association, 2021.)

Sosiaali- ja terveydenhuollossa ja alan tutkimuksessa vallitsee kansainvälisesti laaja yhteisymmärrys nk. eheytyshoitojen haitallisuudesta, ja useat ammattilaisten järjestöt lääketieteen, psykiatrian, psykologian, sairaanhoidon ja sosiaalityön saralla ovat tuominneet nk. eheytyshoidot vahingollisina (American Psychological Association, 2021). Muun muassa Maailman lääkäriliitto (World Medical Association, WMA) tuomitsee nk. eheytyshoidot ihmisoikeuksien vastaisina, epäeettisinä ja rangaistavina, ja Suomen psykiatriayhdistys näkee eheytyshoidot mielenterveydelle haitallisina, kärsimystä aiheuttavina sekä psykiatrisen ammattietiikan vastaisina (World Medical Association, 2024; Suomen Psykiatriayhdistys, 2021).

Aino Jehkoi, Jaana Suvisaari, Jukka Lehtonen

7.2.2024

Myös Euroopan parlamentti, Euroopan komissio ja YK ovat ilmaisseet nk. eheytyshoitoja vastustavat kantansa (Belavusau & Marzocchi, 2023; United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 2020).

Koska nk. eheytyshoitoja tarjotaan usein uskonnollisessa viitekehyksessä, on merkityksellistä, että Suomen evankelisluterilainen kirkko on ottanut nk. eheytyshoitoja vahvasti vastustavan ja ne hengelliseksi väkivallaksi käsittävän kannan Sateenkaarinuorten hyvinvointi seurakunnissa -julkaisussaan (Kirkkohallitus, 2021).

Suomen perustuslaki (731/1999), laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) asettavat yksilöt yhdenvertaiseen asemaan ja kieltävät syrjinnän sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai muun seikan takia. niin kutsutut eheytyshoidot ovat lähtökohdiltaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä syrjiviä, sillä ne perustuvat ajatukseen cissukupuolisuudesta ja heteroseksuaalisuudesta toivottavina ja arvokkaampina ominaisuuksina kuin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuulumista.

Rangaistavuus

Euroopan parlamentti on ottanut vahvan kannan nk. eheytyshoitoja vastaan ja vaatinut niiden kieltämistä. Parlamentin julkaiseman suosituksen mukaan kiellon tulisi tarjota nk. eheytyshoidoille selkeä, täsmällinen ja kattava määritelmä, joka kattaa kaikki yksilön seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun muuttamiseen tai tukahduttamiseen pyrkivät käytännöt. Kielto tulisi suosituksen mukaan panna täytäntöön lainsäädännössä, ja laissa tulisi säätää oikeasuhteisista, asianmukaisista sekä varoittavista rangaistuksista ja seuraamuksista. (Belavusau & Marzocchi, 2023.) Myös esimerkiksi Yhdysvaltojen Psykiatriyhdistys suosittaa lainsäädäntöä, joka kieltää nk. eheytyshoidot (American Psychiatric Association 2018). THL näkee, että nk. eheytyshoitojen kieltäminen lailla auttaa haitallisten ja syrjivien käytäntöjen tunnistamisessa ja kitkemisessä.

Pääjohtaja Mika Salminen

Vt. johtaja Anu Muuri